

NOSZĄCY (80) *part praes act*

noszący (79), **noszący** (1); noszący : noszący *Calep* (17:1).

noszący, noszący (74), **nosząc** (6).

o jasne.

sg m N noszący (33) [w tym: -i (29), nosząc (5) *KrowObr, Leop, BielKron* (3). ◇ *G* nosząc(e)go (1). ◇ *D* nosząc(e)mu (3). ◇ *A* nosząc(e)go (6). ◇ *I* noszącym (2). ◇ *f N* noszącą (5), nosząc(a) (1). ◇ *I* noszącą (1). ◇ *V* noszącą (1). ◇ *n N* nosząc(e) (4). ◇ *G* nosząc(e)go (1). ◇ *A* nosząc(e). ◇ *V* nosząc(e) (1). ◇ *pl N m pers* noszący (1) [zapis -i]. *m an* noszący (1) [zapis -i] [cum *N pl: słonie*] *Mącz*, nosząc(e) (1) [cum *N pl ptaszkowie*] *LubPs. subst* nosząc(e) (2). ◇ *G* noszących (2). ◇ *D* noszącym (3). ◇ *A m pers* nosząc(e) (1) *CzechRozm*, nosząc (1) *BielKron*. ◇ *I m* noszącymi (2). *f* nosząc(e)mi (1).

Sł stp s.v. nosić, Cn s.v. koń ciężko noszący; świecznik, Linde XIX w. s.v. nosić.

I. W funkcji właściwej (78) :

1. Chodzący z czymś i trzymający to równocześnie w rękach lub przy sobie; przenoszący coś; ferens, sustinens *Modrz; tractans Cn [kogo, co]* (29) : *Capsarius [...]* item, qui portat libros, *Krámarczík Xięgi nofzący. Mącz* 37b; *CzechEp* 184; *Scutigigerulus – Chłopiec tarczą nofzaci. Calep* 958b.

noszący za kim (2): *Machaerophorus. Latine Ensifer, Chłopiec miecz/ łzablę/ tarczą/ drzewo za pánem nofzący. Mącz* 202c, 376c.

W charakterystycznych połączeniach: noszący drzewo, księgi, krzyż, miecz, szablę, tarczą (3), wieżę.

Przen: Ponoszący odpowiedzialność, dźwigający, znoszący ciężar kłopotów, zmartwień, winy, powinności (6) : Bo więc omiełkánie y przewłoká zapłáty bárzo przykrá iest káżdemu robotnikowi/ ále ze włzech naprzykrzeyłza ono nayciężłze Marłowe brzemię nofzącemu [*sed in primis gravissimum Martis onus ferenti*]. *ModrzBaz* 118v.

W charakterystycznych połączeniach: brzemię, ciężar noszący.

Wyrażenia: »grzechy świata noszący« (3): CzechRozm 210; Naprzod tedy Ian zowiąc go [*Jezusa*] mężem który po nim przyšzedł/ Potym też y báránem grzechy światá nofzącym *CzechEp* 303, 366.

»niewolą grzechów noszący« (1): że łie Chrístus przed Zydy/ w grubych ciemnościách chodzącymi/ á niewolą grzechow ná łobie nofzącymi/ ná to być od Bogá połánym opowiedał *CzechRozm* 30.

»na sobie noszący« (2): CzechRozm 30; Boć to łprofná rzecz iest człowiekowi/ ták wiela rzeczy ciężar ná łobie nofzącemu [*tantarum rerum molem sustinenti*] ták łię łpráwować/ áby/ iefliby co nagle vrosło/ miał rzec/ niełpodziewałem łię. *ModrzBaz* 106v.

α. W funkcji rzeczownika (12) : *Pilatus, Rohatynią nofzący. Mącz* 299d, 293c. 470c; *Sceptrifer – Scepter kroliewski nofząci. Calep* 953a, 938a, [973]a, 998a, b, [1108]b.

Tłumaczenie etymologii łacińskiego wyrazu Lucifer (1): LVcyfer wykłáda łie nofząc światłóść. BielKron 467.

W przen (1) :

Wyrażenie: »jarmzo Pana Krystusowo noszący« (1): Tákowe łlugi kościołá Świętego/ tzáfem Duch Święty zowie Budownikámi/ Sędziámi/ obłokámi rofę y wyroki Boże wipufłztzáiacymi/ Rybitwámi ludzi/ wołmi młóącymi/ y iármzo Páná Kryłtułovo nofącymi [!] *KrowObr* 5.

Przen: Podtrzymujący, unoszący do góry [co, czym] (1) : O iáko dziwna iesteś/ w oczách nálznych/ iżeś ty pánienko rodzicielá twego porodziła/ fwegoś żywotá dawcę żywiła/ á rękómá twemi/ niebo y ziemię nofzącego/ powiła. SkarŻyw 112.

a. Chodzący, lecący z czymś trzymając to na grzbiecie, w pysku, dziobie (o zwierzętach) [co] (3) : Veterinarius, Podwodny kón/ álbo ynłze bydlę tłumoki nofzące. *Mącz 491b.*

noszący w czym (1): vřrzał wężá ktorego też był z dołu wyciągnął/ nofzącego kámieñ w vściech *HistRzym 68.*

Wyrażenie: »na sobie noszący« (1): Turriti Elephanti, Słonie wieżę na łobie nofżáci. *Mącz 470c.*

b. Toczący się, płynący, wprawiający równocześnie w ruch znajdujące się w zasięgu przedmioty (o wodzie) [co] (1) : Pactolus, Rzeká w Lidiey złoto nofżáca yáko Tagus w Hiłpániey. *Mącz 272b.*

c. Idący z czymś w znac. niosący [co] (2) : á gdy przydzyełz do dębu Thabor/ naydą cię trzy mężowie/ ieden nofżác trzy Kozły/ á drugi troie chlebá/ á trzeci flálzę winá/ á weźmiełz z ręku ich dwoie chlebá. *BielKron 63v.*

W przen (1) :

Wyrażenie: »na sobie nosząc« (1): IEłus łyn Nawe/ figurę Páná náłłego nietylko w łpráwách ále theż y w imieniu ná łobie nofżác/ idzie przez Iordan *Leop Ios 1 arg.*

2. Przybywający gdzieś z wiadomościami, donoszący o czymś, także plotkarz [co] (3) :

Wyrażenie: »wieści, nowiny noszący« = *plotkarz (2:1):* Zęby płákie á miáłłze znamio. człowieka mocznego/ długiego żywota/ łmiałego/ w łobie pyłznego, włzakoż taki iest grubego rozumu trudny ku nauce/ wiełci nofżáci *GlabGad O2v, M7; Nugigerulus, Klekot/ nowiny vłtáwicznie nofżący. Mącz 252d.*

3. Ubierający się, odziewający się w coś: mający coś na sobie, przy sobie; będący czymś ozdobiony, portans, vestitus PolAnt [co] (29) : Był miedzy proroki fałszywymi Sedechiáłz/ nofżác rogi żelázne *BielKron [84²]; Praetextate puellae, Pánienki przerzeczone házuczki nofżáce. Mącz 453d; y zámordował dnia onego ósmdziełiát y pięć mężow nofżących Efodłniány. BudBib 1.Reg 22/18; Calep 580b.*

noszący na czym (3): Daycye łłuffná chwałę Pánu nędzne nyebożátká/ Włfytki chrobactwá po zyemi tu łie czołgáýáce/ Wy ptałłkowye pyękne pyerze na łoby nofżáce. *LubPs ff3v; Stjepan Fráncus nofżác zá pokutę przyłbicę wielką ná gołey głowie/ Grándymonteńłką; Regułę vłtáwił KrowObr 134; BielKron 359v.*

noszący w czym (1): Bo iá [niepoczciwą żonę] zowie łwiniá w bramkę vbrána/ á pierłcieñ złoty w nozdrzách nofżáca/ ktora przedłię závždy w gnoiu dłubie. *RejZwierc 33v.*

W przen (1) : ludziom krzełciáńłkim/ á ielłcze łłácheckim/ cnoty nád inłze tytuł nofżącym/ y cnotą z przodkow dawnych vpiátnowánym *PowodPr 61.*

α. W funkcji rzeczownika [co] (19) : Zalię kámieñ Iáłkołczy kthori iest czarny, rzeczy pocżęte ku dobremu kończowi przywodzi/ gniew vłmierza/ nofżącego wdzięcznego y przyjemnego czyni. *FalZioł IV 50b; Wtory łtopieñ s Smáragdu/ ktory wzrok nofżácemu wyiáłnia y záchowawa [qui visum portantis clarificat et conservat; kyedy gy kto noszy przyszobye wszrok szia yemv czyszczí y nyekaszý HistAl 1510 249; HistAl G3; Pullatus, Czarne odzienie nofżáci. Mącz 331a; Sceptriger,*

Pálcat nořzący/ to yeřt król. *Mącz* 371c; Togatus, Długie vczćiwe řzáty nořżáci. *Mącz* 457a, 26c, 225a, 306c; Stigmatici – Gy -chowani [!] piatna wipalone nořżáci. *Calep* 1005b, 47b, 268b, 436b, [587]b, 773a.

noszący na czym (3): Torquatus, Láńcuch ná řzyey nořżáci. *Mącz* 459b; Vittatus, Vmyczczony/ myckę álbo fiatkę/ czepiec ná głowie nořżáci. *Mącz* 500b; *Calep* [1075]a.

noszący u czego [= przy czym] (1): Machaerophorus – Kord vboku nořřáci. *Calep* 625b.

W przen (1) : Ale iř tu řlyřzimy tľufzczą niemáľą nořżących imię Oycá Báránkowego ná czelech ná řwych *RejAp* 117v.

a. *Zawierający coř w sobie; w przen [co]* (1) : Wiele fię z rozmowy nařwięřzey tey mátki náuczyć Helźbietá mogľá, řkrzyniá byľá Bořa/ peľná táiemnic Bořkich/ y mądrořć á řłowo Bořé w řobie nořżąca. *SkarKaz* 580a.

4. *Sprawujący coř, wypeľniający jakąř powinnořć* (6) :

Wyrażenie: »(u)rząd [jaki] na sobie nořżący« (6): iř piľmo řwięte nie tych tylko zowie oycámi/ ktorzyby kogo z naľienia řwego řpłodźili/ ále teř y ludźi řtáre y vczćiwe/ opiekuny/ náuczyćiele/ wodze wiáry/ y inřze vrząd iákowy ná řobie nořżące *CzechRozm* 160, 50, 50v [2 r.], 180v; Abowiem/ áni Krol vrřędu Krolewřkiego/ áni řaden vrząd tákże vrřędu řobie powinnego vřzywáć/ áni teř řaden Priwat/ to ieřt/ vrřędu řadnego ná řobie nienořżący [*nec aliquis privatorum*]/ vćielźnego á řpokoynego řywotá mimo Rzeczypoľpolitá/ dľugo wieřć niemoże. *ModrzBaz* 3.

5. *Pociągający coř za sobą, powodujący, sprawiający coř [co]* (3) : Prosperum sydus, Fortunna gwiazdá/ Fortunę zwłáľzczá nořżąca. *Mącz* 327c; Quaestuosus – Zysk wielky nořřáci. *Calep* 884b, 936b.

6. *Dotyczy cięży, noszenia w łonie [co]* (3) : Bowiem niewiaľta otroka nořżącza więcej ma ciepła przyrodzonego, ktore w mleku trawi wilgořci zbytnie *GlabGad* D7v; Páńno przez dziewięć mieřięcy řYná Bořego/ bez wřzelkiego ciężaru/ mile nořżąca/ modľ fię zá námi. *LatHar* 501.

Szereg: »rodząca i nořżąca« (1): ořwiecone oczy [*Symeona proroka*] iego miedzy ćierźnim poznáią rořą/ miedzy rodzącemi y pierworodne řyny nořżącemi [!] Páńnę bez řkázy *SkarŻyw* 113.

7. *Chodzący, stąpający (o koniu)* (1) :

Wyrażenie: »ciężko nořżący« (1): equus succussorius, Koń wľtrzáľający/ Cięľzko nořżący. *Mącz* 339c.

8. *Rodzący, na řwiat wydający [co]* (4) : Eyn itzlicher bom der frucht gybt die man eřfen mag. Wřfelkie drzewo nořřące owoc ktory gyedzą. *Murm* 105.

W przen (3) : Bąď pozdrowion krzyżu řwięty/ [...] ořywiáiące drzewo/ řywot nořżące wřzyřtkich. *KrowObr* 162v; A w pořrodku rynku iego y z obudwu řtron rzeki byľo drzewo řywotá nořżące owocow dwánaľcie [*faciens (marg) afferens (-) fructus duodecim*] *BibRadz Apoc* 22/2; *LatHar* 388.

II. *W funkcji biernej: noszony* (2) : Monilia, Wřzelákie klienoty ná řzyey nořżące Alias Segmenta. *Mącz* 231b.

Wyrażenie: »łozko nořżące« (1): Lectica, Łozko nořżące/ my zowiemy kolebką. *Mącz* 186d.

Synonimy: **I.** 3. *mający, ubierający się*; **4.** *czyniący, sprawujący*; **5.** *czyniący, sprawiający*; **8.** *rodzący*.

Cf **NOSIĆ**

